

۲۱۱۷۵۲۳
۱۳۹۹/۹/۳۰

الگوی جدید قراردادهای نفتی ایران از منظر قانون اساسی

دکتر مصطفی سالاری

www.ketab.ir

خسرو
داد

سرشناسه	: سالاری، مصطفی، ۱۳۵۵ -
عنوان قراردادی	: ایران، قوانین و احکام Iran. Laws, ets
عنوان و نام پدیدآور	: قراردادهای جدید ایران از منظر قانون اساسی / مصطفی سالاری.
مشخصات نشر	: تهران: دادگستر، ۱۳۹۹.
مشخصات ظاهری	: ۳۷۶ ص.: جدول.
شابک	: ۶۵۰۰۰۰ ریال ۵-۲۸۲۱۶۴-۶۰۰-۹۷۸:
وضعیت فهرست نویسی	: فیا
یادداشت	: کتابنامه: ص ۳۲۹ - ۴۴۵: همچنین به صورت زیرنویس.
موضوع	: قراردادهای نفت و گاز - ایران.
موضوع	: Oil and gas leases -- Iran :
موضوع	: قراردادهای نفت و گاز - ایران -- تاریخ.
موضوع	: Petroleum industry and trade -- iran -- Contracts :
موضوع	: نفت - قوانین و مقررات -- ایران.
موضوع	: Petroleum law and legislation -- iran :
رده بندی کنگره	: HD9576
رده بندی دیویی	: ۳۳۸/۲۷۲۸۲ ۱۵۵ :
شماره کتابشناسی ملی	: ۶۰۰۷۷۲۸۰۰ :

الگوی جدید قراردادهای نفتی ایران از منظر قانون اساسی

تألیف: دکتر مصطفی سالاری

ناشر: انتشارات دادگستر

چاپ اول: شهریور ماه ۱۳۹۹

شمار: ۵۰۰ جلد

قیمت: ۶۵۰۰۰ تومان

شابک: ۵-۱۶۴-۲۸۲-۶۰۰-۹۷۸

همه‌ی حقوق چاپ و نشر این اثر برای نشر دادگستر محفوظ است. تکثیر، انتشار و بازنویسی این اثر یا قسمتی از آن به هر شیوه، از جمله: فتوکپی، الکترونیکی، ضبط و ذخیره در سیستم‌های بازیابی و پخش بدون دریافت مجوز کتبی و قبلی از ناشر ممنوع است. این اثر تحت حمایت «قانون حمایت از حقوق مؤلفان، مصنفان و هنرمندان ایران» قرار دارد.

دفتر مرکزی انتشارات: تهران، میدان حضرت ولی عصر (عج)، بلوار کشاورز، ابتدای خیابان

فلسطین، کوچه شهید ذاکری، بن‌بست سوم، پلاک ۶

تلفن ۸۸۹۰۴۴۶۵ - ۸۸۹۰۵۴۶۰ فکس ۸۸۹۱۰۳۳۳

کدپستی: ۱۴۱۶۷۵۳۶۸۱

آدرس سایت: www.dadgostarpub.ir

فهرست مطالب

مقدمه	۱۵
-------	----

فصل اول - سیر تاریخی پیدایش الگوی جدید قراردادهای نفتی

مبحث اول: سیر تحول انواع قراردادهای نفتی	۲۲
گفتار اول: قراردادهای امتیازی	۲۴
بند اول: قراردادهای امتیازی سنتی	۲۵
بند دوم: قراردادهای امتیازی نوین	۲۶
بند سوم: موانع به کارگیری روش های امتیازی در ایران	۲۷
گفتار دوم: قراردادهای مشارکت	۲۸
بند اول: قراردادهای مشارکت در سرمایه گذاری	۲۹
الف: ویژگی قراردادهای مشارکت در سرمایه گذاری	۳۱
ب: محاسن قراردادهای مشارکت در سرمایه گذاری	۳۲
ج: معایب قراردادهای مشارکت در سرمایه گذاری	۳۳
بند دوم: قراردادهای مشارکت در تولید	۳۳
الف: ویژگی های کلی قراردادهای مشارکت در تولید	۳۵
ب: ساختار قراردادهای مشارکت در تولید	۳۶
بند سوم: قراردادهای مشارکت در سود (منافع)	۳۷
بند چهارم: تحلیل قانونی الگوهای مشارکتی	۳۷
گفتار سوم: قراردادهای خدماتی	۴۰
بند اول: قراردادهای خدماتی صرف (خالص)	۴۱
بند دوم: قراردادهای خرید خدمت خطرپذیر	۴۲

- مبحث دوم: سیر شکل‌گیری و تحول (تکامل) قراردادهای بیع متقابل ۴۲
- گفتار اول: ویژگی‌های قرارداد بیع متقابل ۴۳
- گفتار دوم: شکل‌گیری بیع متقابل در صنعت نفت ایران ۴۵
- گفتار سوم: سیر تحول قراردادهای بیع متقابل ایران ۴۷
- بند اول: نسل اول قراردادهای بیع متقابل ۴۸
- بند دوم: نسل دوم قراردادهای بیع متقابل ۴۸
- بند سوم: نسل سوم قراردادهای بیع متقابل ۴۹
- گفتار چهارم: مقایسه الگوی جدید قراردادهای خدماتی عراق با نسل‌های سه‌گانه بیع متقابل ایران و الگوی جدید قراردادی ۵۳
- مبحث سوم: سیر تحول قوانین و مقررات حاکم بر قراردادهای نفتی ایران ۵۷
- گفتار اول: قوانین نفتی قبل از استقرار نظام جمهوری اسلامی ۵۹
- بند اول: دوره حاکمیت ترافیک‌های امتیازی (۱۲۸۰ تا ۱۳۲۹) ۵۹
- بند دوم: قانون نفت ۱۳۳۶ (دوره حاکمیت قراردادهای مشارکتی) ۶۱
- بند سوم: قانون نفت ۱۳۵۳ (دوره حاکمیت قراردادهای خدماتی) ۶۳
- گفتار دوم: قوانین نفتی پس از استقرار نظام جمهوری اسلامی ایران ۶۵
- بند اول: قانون اساسی جمهوری اسلامی ایران ۶۵
- بند دوم: قوانین موردی سال‌های اول انقلاب ۶۸
- بند سوم: قانون نفت ۱۳۶۶ ۶۹
- بند چهارم: قوانین بودجه سالیانه و برنامه‌های توسعه پنج‌ساله ۷۰
- الف: قانون برنامه اول توسعه ۷۰
- ب: قانون برنامه دوم توسعه ۷۱
- ج: قانون برنامه سوم توسعه ۷۱
- د: قانون برنامه چهارم توسعه ۷۲
- ه: قانون برنامه پنجم توسعه ۷۳

بند پنجم: قانون اصلاح قانون نفت ۱۳۹۰ و قانون وظایف و اختیارات وزارت نفت ۱۳۹۱. ۷۳

گفتار سوم: جایگاه الگوی جدید قراردادی در قوانین نفتی ایران..... ۷۵

مبحث چهارم: سیر شکل‌گیری الگوی جدید قراردادهای نفتی ۷۷

گفتار اول: ایرادات (معایب) قراردادهای بیع متقابل ۷۸

بند اول: عدم تحقق موازین تولید صیانتی ۷۸

بند دوم: نادیده گرفتن ظرفیت‌های پیمانکاران داخلی ۷۹

بند سوم: عدم انتقال فن‌آوری به مفهوم واقعی آن ۸۰

الف: طول دوره قرارداد و تولید آزمایشی ۸۱

ب: مشارکت شرکت ملی نفت ایران در پروژه ۸۱

ج: عدم پیوستگی فناوری، توسعه و تولید ۸۲

د: عدم ارتباط میان بازپرداخت و نوع فن‌آوری مورد استفاده پیمانکار ۸۲

هـ: عدم تناسب ریسک و دست‌اندرداران قراردادهای بیع متقابل در حوزه اکتشاف ۸۳

بند چهارم: عدم انعطاف‌پذیری سازوکار مالی ۸۳

گفتار دوم: اهداف، اصول و دیدگاه‌های حاکم بر شکل‌گیری الگوی جدید قراردادی ۸۵

بند اول: اهداف طراحی الگوی جدید قراردادی ۸۵

بند دوم: اصول حاکم بر الگوی جدید قراردادهای نفتی ایران ۸۶

الف: حفظ حاکمیت و اعمال تصرفات مالکانه ۸۶

ب: عدم تضمین تعهدات قراردادی توسط دولت، بانک مرکزی و بانک‌ها ۸۸

ج: بازپرداخت هزینه‌ها و دستمزد پیمانکاران از محل درآمد حاصل از اجرای پروژه ۸۸

د: حداکثر استفاده از توان داخلی ۸۹

هـ: ملاحظات زیست‌محیطی ۹۰

و: تنظیم سطح تولید نفت ۹۱

بند سوم: دیدگاه‌های مؤثر بر شکل‌گیری الگوی جدید ۹۲

گفتار سوم: شرایط عمومی، معیار و ساختار الگوی جدید قراردادی ۹۶

- بند اول: ساختار مالی قرارداد ۹۷
- الف: هزینه‌های نفت ۹۷
- ب: دستمزد و هزینه‌های پرداختی به شرکت‌های خارجی ۹۸
- ج: ریسک و هزینه پیمانکار ۹۹
- بند دوم: ساختار اجرایی ۱۰۰
- الف: طول دوره و حوزه جغرافیایی استفاده از قرارداد ۱۰۰
- ب: اعطای پذیری الگوی جدید ۱۰۰
- ج: دسته‌بندی الگوی جدید ۱۰۰

فصل دوم مالکیت عمومی و مدیریت منابع نفتی در شرایط عمومی ۱۱ الگوی جدید قراردادی از منظر قانون اساسی

- مبحث اول: مفهوم، انواع و مسائل مالکیت عمومی بر منابع نفتی ۱۰۴
- گفتار اول: مفهوم، انواع و مصداق مالکیت عمومی ۱۰۵
- بند اول: افعال ۱۰۶
- بند دوم: اموال عمومی ۱۰۹
- بند سوم: مشارکت عمومی ۱۱۱
- بند چهارم: مباحثات ۱۱۳
- بند پنجم: حق دولت بر اموال عمومی ۱۱۵
- گفتار دوم: مالکیت دولت بر منابع نفتی ۱۱۷
- بند اول: مفهوم و ماهیت مالکیت عمومی دولت بر منابع نفتی ۱۱۸
- بند دوم: رابطه مالکیت عمومی و حاکمیت بر منابع نفتی ۱۲۰
- بند سوم: بهره‌مالکانه و اعمال مالکیت عمومی دولت بر منابع نفتی ۱۲۴
- مبحث دوم: مالکیت عمومی و مدیریت منابع نفتی در سیر تحول قراردادهای نفتی ۱۳۱
- گفتار اول: مالکیت عمومی و مدیریت منابع نفتی در موافقت‌نامه‌های امتیاز ۱۳۲

گفتار دوم: مالکیت عمومی و مدیریت منابع نفتی در قراردادهای مشارکتی.....	۱۳۷
گفتار سوم: مالکیت عمومی بر منابع نفتی در دوره حاکمیت قراردادهای خدماتی.....	۱۴۴
مبحث سوم: مالکیت عمومی و مدیریت منابع نفتی در نظم حقوقی کنونی ایران.....	۱۵۰
گفتار اول: مالکیت عمومی و مدیریت بر منابع نفتی در سیر تحول قوانین پیش از استقرار نظام جمهوری اسلامی.....	۱۵۰
گفتار دوم: مالکیت عمومی و مدیریت منابع نفتی از منظر قانون اساسی جمهوری اسلامی.....	۱۵۱
بند اول: اصل ۴۴ قانون اساسی.....	۱۵۲
بند دوم: اصل ۴۵ قانون اساسی.....	۱۵۵
بند سوم: اصل ۴۱ قانون اساسی.....	۱۵۶
گفتار سوم: مالکیت عمومی و مدیریت منابع نفتی در قوانین پس از استقرار نظام جمهوری اسلامی.....	۱۵۷
مبحث چهارم: ارزیابی شرایط عمومی حقوق بدید قراردادهای نفتی از منظر مالکیت عمومی و مدیریت منابع نفتی.....	۱۶۲
گفتار اول: مالکیت بر نفت و گاز موجود در مخزن.....	۱۶۵
گفتار دوم: مالکیت بر اموال، تجهیزات سطح الارضی و تحت الارضی.....	۱۶۸
گفتار سوم: مالکیت بر نفت و گاز تولیدی.....	۱۷۰
گفتار چهارم: ثبت ذخایر نفتی در زمره دارایی های طرف قرارداد.....	۱۷۳

فصل سوم - اعمال حاکمیت و نظارت بر منابع نفتی در الگوی جدید قراردادی از منظر قانون اساسی

- مبحث اول: مفهوم، مبانی و قلمرو اعمال حاکمیت و نظارت دولت بر منابع نفتی ۱۸۰
- گفتار اول: مفهوم حاکمیت بر منابع نفتی ۱۸۰
- بند اول: مفهوم حاکمیت ۱۸۱
- بند دوم: مفهوم حاکمیت ملی ۱۸۲
- بند سوم: حاکمیت دولت میزبان بر منابع طبیعی و گسترش آن ۱۸۴
- گفتار دوم: شمار حاکمیت و نظارت دولت بر منابع نفتی ۱۸۷
- گفتار سوم: شروط لازم در دکننده اعمال حاکمیت در قراردادهای نفتی ۱۹۲
- بند اول: جایگاه شرط ثبات در قراردادها ۱۹۴
- بند دوم: انواع شرط ثبات ۱۹۶
- بند سوم: اهداف شرط ثبات ۱۹۷
- بند چهارم: اعتبار شرط ثبات ۱۹۸
- بند پنجم: آثار قانونی شرط ثبات ۲۰۰
- مبحث دوم: اعمال حاکمیت و نظارت بر منابع نفتی در سیر تحول قوانین و
قراردادهای نفتی ۲۰۴
- گفتار اول: اعمال حاکمیت و نظارت بر منابع نفتی از منظر قانون اساسی ۲۰۴
- بند اول: احصای نفت در زمره اموال و ثروت‌های عمومی ۲۰۴
- بند دوم: اعمال حاکمیت از طریق تصویب قراردادهای نفتی توسط مجلس ۲۰۶
- گفتار دوم: اعمال حاکمیت و نظارت بر منابع نفتی در سیر تحول قوانین عادی ۲۱۲
- گفتار سوم: حاکمیت و نظارت دولت بر منابع نفتی در سیر تحول قراردادهای نفتی ایران ۲۲۱

بند اول: اعمال حاکمیت و نظارت دولت بر منابع نفتی در دوره حاکمیت قراردادهای امتیازی.....	۲۲۲
بند دوم: اعمال حاکمیت و نظارت بر منابع نفتی در دوره حاکمیت قراردادهای مشارکتی..	۲۲۳
بند سوم: اعمال حاکمیت و نظارت بر منابع نفتی در دوره حاکمیت قراردادهای خدماتی..	۲۲۳
مبحث سوم: ارزیابی شرایط عمومی الگوی جدید قراردادهای نفتی از منظر اعمال حاکمیت و نظارت دولت بر منابع نفتی	۲۲۵
گفتار اول: اعمال حاکمیت از منظر ماهیت الگوی جدید قراردادی	۲۲۵
بند اول: مخازن را از قراردادی بلندمدت	۲۲۵
بند دوم: ابهام در نوع قرارداد به دلیل سازوکار پرداخت	۲۲۸
بند سوم: ثبت ذخایر و ذخایر قراردادی توسط پیمانکار	۲۳۱
گفتار دوم: تعارض اختیارات قراردادی پیمانکار با حق حاکمیت دولت	۲۳۳
بند اول: کنترل پیمانکار بر میزان تولید	۲۳۳
بند دوم: استثنائات عدم واگذاری موضوع قرارداد به غیر	۲۳۹
بند سوم: تعارض سازوکار مالی الگوی جدید با اصل - کمیت ملی	۲۴۱
گفتار سوم: تعارض سازوکارهای کنترلی با اعمال حاکمیت دولت	۲۴۲
بند اول: نظارت بر کلیه عملیات طرح توسط کمیته مشترک	۲۴۳
بند دوم: سازوکار جریمه و تقبل ریسک	۲۴۴
بند سوم: اعمال حاکمیت از طریق قانون حاکم بر قرارداد	۲۴۷

فصل چهارم - اصول ناظر به بهره‌برداری از منابع نفتی در شرایط عمومی الگوی جدید قراردادهای نفتی از منظر قانون اساسی

- مبحث اول: استقلال اقتصادی و منع سلطه بیگانه ۲۵۰
- گفتار اول: استقلال اقتصادی و منع سلطه بیگانه از دیدگاه قانون اساسی ۲۵۰
- بند اول: الزامات و احکام کلی استقلال اقتصادی و منع سلطه ۲۵۱
- بند دوم: برخی مصادیق راجع به استقلال و منع سلطه اقتصادی ۲۵۳
- گفتار دوم: بررسی و ارزیابی شرایط عمومی مصوب از منظر استقلال اقتصادی و منع سلطه بیگانه ۲۵۴
- بند اول: تشابه الگوی جدید با الگوهای امتیازی و مشارکتی ۲۵۵
- بند دوم: کنترل شرکت خارجی بر میزان تولید و صادرات نفت و گاز ۲۵۷
- بند سوم: الزام به استفاده از فناوری احداث قراردادی ۲۶۰
- بند چهارم: خطر افشای اطلاعات محرمانه سایر نفت‌وگاز کشور ۲۶۱
- مبحث دوم: بهره‌برداری از ثروتهای عمومی بر اساس مصالح عامه ۲۶۴
- گفتار اول: بهره‌برداری از اموال عمومی از دیدگاه قانون اساسی ۲۶۴
- بند اول: لزوم تصویب قراردادهای دولت توسط مجلس (اصول ۷۸ و ۱۲۵) ۲۶۶
- بند دوم: نظارت بر قراردادهای نفتی از منظر قانون اساسی ۲۶۷
- گفتار دوم: بررسی و ارزیابی شرایط عمومی مصوب از منظر بهره‌وری بر اساس مصالح عامه ۲۷۰
- بند اول: تولید صیانتی و ازدیاد برداشت ۲۷۰
- بند دوم: خودکفایی اقتصادی قرارداد (ساختار مالی و بازپرداخت هزینه و دستمزد) ۲۷۵
- بند سوم: صیانت از محیط زیست ۲۸۳
- بند چهارم: واگذاری ریسک بر عهده پیمانکار ۲۸۷

مبحث سوم: جایگاه الگوی جدید قراردادی در رشد و اعتلای کشور.....	۲۹۰
گفتار اول: رشد و اعتلای کشور از دیدگاه قانون اساسی.....	۲۹۰
بند اول: رشد و اعتلای کشور از منظر موارد مصرح در قانون اساسی.....	۲۹۲
بند دوم: تسهیل و تمهید رشد و اعتلای کشور در اصول قانون اساسی.....	۲۹۴
گفتار دوم: ارزیابی شرایط عمومی مصوب از منظر پیش‌بینی سازوکارهای رشد و اعتلا.....	۲۹۶
بند اول: انتقال، ارتقا و توسعه دانش و فن‌آوری.....	۲۹۶
بند دوم: ارتقای توانمندی شرکت‌های ایرانی.....	۳۰۴
بند سوم: آویت‌تکن و تولید داخل.....	۳۰۹
نتیجه‌گیری.....	۳۱۳
راهکارهای پیشنهادی.....	۳۲۳
فهرست منابع.....	۳۲۷
ضمایم.....	۳۴۳

مقدمه

امروزه بهره‌برداری از منابع نفت و گاز متکی به قراردادهای پیچیده و متنوعی است که پیوسته در حال تحول و توسعه‌اند به‌طوری‌که از یک‌سو کشورهای صاحب منابع نفت و گاز با به‌کارگیری انواع مدل‌های پیشرفته قراردادی در راستای حداکثر نمودن تولید و بهره‌مندی اقتصادی تلاش می‌نمایند. از سوی دیگر، شرکت‌های نفتی بین‌المللی نیز به‌عنوان سرمایه‌گذار و پیمانکار، در ارف دیگر قراردادهای مزبور، سود و منافع حداکثری خود را در نظر می‌گیرند. لذا ایجاد مدل متوازن بین منافع دولت میزبان و شرکت‌های نفتی بین‌المللی همواره عامل بازنگری، تحول و واکاوی در انواع قراردادهای نفتی بوده است و سیر تحول روش‌های سه‌گانه امتیازی، مشارکت در تولید و خدماتی و پیدایش الگوی جدید قراردادهای نفتی ایران را باید در چنین بستری بررسی نمود.

اولین فعالیت استخراج نفت خام در ایران، واگذاری امتیاز و از نوع سنتی آن شروع گردید و واگذاری امتیاز استخراج نفت و گاز اعم از عملیات اکتشاف، توسعه و بهره‌برداری (تولید)، در یک محدوده جغرافیایی غالباً گسترده، برای بلندمدت، انحصاری نمودن امتیاز مذکور، از خصایص این مدل بوده است ولی روش‌های امتیازی بدین از حیث محدوده جغرافیایی و مدت‌زمان محدودتر گردیده‌اند و سازوکار اخذ مالیات، بهره مالکانه و پاداش از دارنده امتیاز، نظام‌مندتر گردیده است و شروطی نظیر انتقال فن‌آوری به کشور میزبان، استفاده حداکثری از ظرفیت داخلی کشور، به‌کارگیری نیروی انسانی و پیمانکاران کشور میزبان و رعایت اصول زیست‌محیطی نیز در روش امتیازی نوین مورد توجه قرار گرفته است. گرچه تحولات و محدودیت‌های اعمال‌شده در روش‌های امتیازی که بیشتر منافع کشور میزبان (صاحب منابع) را تأمین می‌نماید، ایرادات روش امتیازی سنتی از جمله مشکلات مربوط به اعمال حق حاکمیت و مالکیت عمومی دولت میزبان بر منابع نفت و گاز را مرتفع کرده است ولی بنا به تجارب تلخ تاریخی و بیم کشورهای نفت‌خیز از

سلطه بیگانگان بر منابع نفت و گاز خود، حفظ مالکیت عمومی و حق اعمال حاکمیت بر منابع مذکور توسط دولت‌ها، استفاده از این روش در قوانین و مقررات بسیاری از کشورهای نفت خیز از جمله ایران، کماکان با ممنوعیت یا محدودیت مواجه است.

در ایران، استفاده از روش امتیازی که اولین بار با انعقاد موافقت‌نامه امتیاز با رویترز انگلیسی در سال ۱۲۵۱ و امتیازنامه داری در سال ۱۲۸۱ شروع گردید، بر همین مبنا با ملی شدن صنعت نفت و سپس تصویب قانون نفت مصوب ۱۳۳۶ ممنوع گردید و قراردادهای مشارکت در تولید نیز که پس از روش امتیازی پا به عرصه وجود گذاشت، هرچند این قراردادهای واکنشی به تجارب تلخ کشورهای میزبان (صاحب منابع) به روش‌های امتیازی سنتی بود، اما با تصویب قانون نفت ۱۳۵۳، آنها نیز ممنوع شدند.

در راستای منع نگرانی‌هایی که در خصوص دو الگوی قراردادی مذکور (امتیازی و مشارکت در تولید) وجود داشت، قراردادهای خدماتی که عبارت از خرید خدمات برای عملیات اکتشاف، توسعه، تولید و استخراج نفت و گاز در قبال حواله حرمه مشخص می‌باشد، گسترش یافت و بر این مبنا، روی قراردادی مزبور در ایران به موجب قانون نفت مصوب ۱۳۵۳، به عنوان تنها الگوی قابل به کارگیری تعیین و پس از آن نیز مورد تأکید قرار گرفت و گرچه جزء (۳) بند (ت) ماده (۱) قانون وظایف و اختیارات وزارت نفت مصوب ۱۳۹۱، بیانگر تجویز نوعی مشارکت در تولید می‌باشد، ولی عملاً بنابر ملاحظات و حساسیت‌های پیش گفته، تاکنون از این الگوی قراردادی استفاده نشده و فقط روش خدماتی مورد استفاده واقع شده است و همین ممنوعیت‌ها و محدودیت‌ها در استفاده از سایر الگوهای قراردادهای، زمینه ساز تحول و نوآوری در انواع فرعی قراردادهای خدماتی شده است به نحوی که ذیل این نوع کلی، انواع فرعی و بعضاً مبتکرانه‌ای از قراردادهای خدماتی گوناگون شکل گرفته است. از جمله نسل‌های سه گانه قراردادهای بیع متقابل که در زمره قراردادهای خدماتی تلقی می‌گردد، ضمن رفع کاستی‌های قراردادهای خدماتی متداول، امکان تأمین مالی پروژه‌ها توسط شرکت‌های نفتی بین‌المللی و بازپرداخت آن با فروش بخشی از محصول تولیدی به آن شرکت‌ها را فراهم آورده است. در این روش،

ضمن اینکه شرکت نفتی طرف قرارداد بر میادین نفت و گاز یا نفت و گاز درون مخزن (مشابه روش امتیازی) و حتی درصدی از نفت و گاز تولیدی و استخراج شده (مشابه روش مشارکت در تولید) مالکیت نمی‌یابد، ولی بازگشت سرمایه وی از طریق فروش بخشی از نفت و گاز تولیدی به آن شرکت (به بهای روز) صورت می‌گیرد و از این طریق، امکان بهره‌گیری از سرمایه خارجی فراهم می‌شود.

خلاقیت و نوآوری در بهره‌گیری از انواع فرعی قراردادهای خدماتی به منظور تحقق اهدافی همچون کسب حداکثر منافع با به کارگیری روش قراردادی بیع متقابل از طریق تشویق، جذب و حمایت از سرمایه‌گذاری خارجی، تحقق برداشت صیانتی با افزایش ضریب بازیافت و کسب حداکثر منافع اقتصادی در طول عمر مخزن، انتقال فن‌آوری‌های نوین در بهره‌برداری از میدان، رفع محدودیت‌های مشکل‌ساز و برخی شرایط غیرقابل تعطف، موجب بازنگری در ساختار و شرایط عمومی اولین نسل قراردادهای بیع متقابل و شکل‌گیری نسل‌های دوم و سوم معادل و قابل و سپس قراردادهای جدید نفتی ایران (IPC) گردید که الگوی اخیر به نوعی نسل چهارم قراردادهای بیع متقابل قلمداد می‌شود.

باین‌همه، مهم‌ترین نارسایی موجود در نسل‌های سه‌گانه مع متقابل یعنی عدم حضور پیمانکار در دوره بهره‌برداری از میدان و عدم وجود نسبت میان میزان تولید و حق الزحمه دریافتی وی و در نتیجه عدم تعهد و التزام عملی پیمانکار، به تحقق میزان تولید پیش‌بینی‌شده در قرارداد (طرح جامع توسعه میدان) طی دوران بلندمدت بهره‌برداری که بر تحقق برداشت صیانتی و کسب حداکثر منافع اقتصادی از میادین اثرگذار است. همچنان باقی و خطرآفرین بود زیرا چنانچه پیمانکار در مرحله بلندمدت بهره‌برداری حضور نداشته باشد و رابطه‌ای بین برداشت صیانتی و کسب منافع حداکثری از میدان در بلندمدت و منافع وی تعریف نگردیده باشد، حتی در مراحل طراحی (مهندسی) و توسعه میدان و به کارگیری نوع فن‌آوری و تجهیزات مورد استفاده، رویکردی مؤثر به تحقق این اهداف نخواهد داشت و در نتیجه، منافع کشور میزبان و پیمانکار برای کسب حداکثر منافع اقتصادی از میدان، هم‌راستا نخواهد گردید.